

L'Europa que (ja) trontollava

EL PROJECTE EUROPEU JA ERA FRÀGIL I PRECARI ABANS DEL REFERÈNDUM BRITÀNIC, I HO SERÀ ENCARA MÉS SI CONTINUEM FENT ANÀLISIS AUTOCOMPLAENTS QUE NEGUEN LA REALITAT.

Això que els explicaré ara pot semblar molt i molt actual, gairebé conjuntural, però es va dir fa uns quants anys, molt abans del *Brexit*. He hagut de buscar la data exacta en la meua col·lecció de llibretes d'espinal, perquè recordava haver pres moltes notes en aquell acte. Va ser el dia 30 de juny de 2004 en una jornada que va organitzar la Fundació Catalunya Oberta i que es va celebrar a l'auditori Winterthur a Barcelona. Els ponents van ser Antoni Bayona, Klaus-Jürgen Nagel i Ramon Torrent, moderats per Carles Viver i Pi-Sunyer. El títol genèric era ben significatiu: "Catalunya a Europa: un futur incert". Incert del tot, evidentment: a Europa, només hi caben els Estats. Les entitats nacionals que no disposen d'aquest vell artefacte, l'Estat, no existeixen com a tals, o bé tenen una presència vicària i testimonial, sovint de caire folkloritzant. Malgrat que l'expressió "futur incert" gravités sobre els presents com un mal averany, en la majoria d'intervencions va sonar en diverses ocasions una paraula esperançadora: *esclètxa*. El futur obria noves perspectives per a Catalunya. El fet que fossin noves no garantia res, certament; però des d'una perspectiva nacional, si més no, permetia no donar la partida per acabada (en el cas dels més pessimistes) o fins i tot entendre que n'havia començat una de més engrescadora que les anteriors (en el cas dels més optimistes). Segons el professor Antoni Bayona, existien diverses esclètxes en coses tan importants com, per exemple, la configuració de Catalunya en una circumscripció específica per a les eleccions al Parlament europeu; la possibilitat de representació pròpia davant les instàncies europees, etc.

Tot això es va dir l'any 2004, en època de vaques grassíssimes, en un con-

FERRAN
SÁEZ MATEU

text que no té res a veure amb l'actual. Doncs bé: una cosa que em va sorprendre llavors, i que ha motivat aquest article, van ser els dubtes raonables sobre la solidesa del projecte europeu. L'origen de l'actual Unió Europea fou l'intent de neutralitzar una nova confrontació entre França i Alemanya, per la via de reforçar les relacions econòmiques entre ambdós països i les seves àrees d'influència. Es tractava, en definitiva, que els interessos d'aquestes dues potències arribessin a ser comuns; això allunyava la possibilitat d'un nou conflicte. El projecte va ser un èxit. La segona part consistia a integrar la resta de països de l'Europa occidental per crear un espai diferenciat en el món polaritzat de la Guerra Freda.

També va funcionar. La tercera part consolidava la situació: era l'Europa de l'euro. La Guerra Freda va acabar fa temps, i tot indica que un conflicte bèl·lic entre França i Alemanya no té ara gaire sentit. L'euro va crear un nou àmbit econòmic de dimensions més que considerables. Els objectius recents (l'ampliació cap a l'Est, especialment) no estaven previstos i, a més, per raons òbvies, constituïen un enorme risc. Era aquí on, segons Ramon Torrent, entrava en joc la teoria de la bicicleta: si no es pedala, cau. El problema rau en el fet de pedalar per pedalar, sense tenir gaire clar on anem i per què hi anem. "Aquesta inèrcia pot portar a un gran col·lapse institucional el dia que algun país no vulgui pedalar més i opti per marxar". Bingo!

Dels *euroescèptics* se n'ha parlat molt, però s'ha dit ben poca cosa dels *eurocrèduls* (els dogmes ja ho tenen, això). Entre el 2000 i el 2001, de fet, les crítiques davant la imminència de l'euro es consideraven en el millor dels casos una excentricitat i, en el pitjor, una mostra d'ignorància. Aquesta actitud ha arribat a límits inaudits les darreres setmanes. Fa un parell de setmanes vaig llegir un article ridícul, vergonyós, de John Carlin on acabava dient que els partidaris d'abandonar la Unió Europea eren, en realitat, quatre iaïos desinformats, uns quants *hooligans* i algun pertorbat. Les raons per deixar de pedalar no sé sap ben bé en quina direcció, en realitat, no existien. Eren imaginàries. El triomf innegable del *Brexit* va ser degut, en part, a aquesta mena d'anàlisis on només es mira allò que es vol veure. El projecte europeu ja era fràgil i precari abans del referèndum britànic, i ho serà encara més si es continua fent abstracció d'aquesta fragilitat i precarietat.

Escriptor i professor a la URL